

NAVOIYGA EHTIROM – MILLIY O‘ZLIK VA KELAJAK AVLOD TARBIYASI

Eshnayeva Feruza Qarshiyevna

Samarqand davlat chet tillar instituti

akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi

e-mail:eshnayevaf@gmail.com

tel.raqami:+998906002487

Annotatsiya: Mazkur maqolada buyuk o‘zbek mutafakkiri va shoir Alisher Navoiy merosining milliy o‘zlikni anglash, ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish hamda kelajak avlod tarbiyasidagi o‘rni har tomonlama tahlil qilinadi. Navoiy asarlarida ilgari surilgan insonparvarlik, adolat, ilm-ma’rifat, vatanparvarlik va komil inson g‘oyalari bugungi globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasi uchun muhim ma’naviy manba ekani asoslab beriladi. Shuningdek, Navoiy merosini ta’lim-tarbiya jarayoniga chuqur singdirish orqali milliy g‘urur va ma’naviy barqarorlikni mustahkamlash masalalari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Alisher Navoiy, milliy o‘zlik, ma’naviyat, komil inson, yoshlar tarbiyasi, adabiy meros, milliy qadriyatlar, vatanparvarlik.

Har bir xalqning ma’naviy taraqqiyoti, milliy o‘zligini anglash darajasi va kelajak avlodning qanday shaxs bo‘lib shakllanishi bevosita uning tarixiy merosi, buyuk mutafakkirlari va ularga bo‘lgan ehtiromi bilan chambarchas bog‘liqdir. O‘zbek xalqining ana shunday ulug‘ siymolaridan biri — Alisher Navoiydir. U nafaqat mumtoz adabiyotimizning asoschisi, balki xalqimiz ma’naviy tafakkurining yuksak timsolidir.

Bugungi globallashuv davrida yoshlar ongiga turli madaniy ta’sirlar kuchayib borayotgan bir paytda milliy o‘zlikni asrash, tarixiy xotirani mustahkamlash va ma’naviy qadriyatlarga tayanib tarbiya berish muhim vazifaga aylanmoqda. Bu jarayonda Alisher Navoiy merosi bebaho manba bo‘lib xizmat qiladi. Chunki uning asarlarida inson, jamiyat, axloq, adolat va ma’rifat masalalari chuqur falsafiy asosda yoritilgan.

Alisher Navoiy XV asrda yashab ijod qilgan bo‘lsa-da, uning g‘oyalari bugungi zamon uchun ham dolzarbdir. Navoiy ijodi Sharq uyg‘onish davrining yuksak namunasi bo‘lib, u turkiy tilda yuksak badiiy asarlar yaratish mumkinligini amalda isbotladi. Navoiy asarlarida inson markaziy o‘rinni egallaydi. U insonni jamiyatning eng oliy qadriyati deb biladi. “Xamsa” dostonlarida adolatli podshoh, dono rahbar, vijdonli inson timsollari orqali jamiyatni isloh qilish g‘oyasi ilgari suriladi. Bu esa yosh avlod ongida:

- adolat va halollik tushunchalarini shakllantiradi;
- jamiyat oldidagi mas'uliyat hissini kuchaytiradi;
- ijtimoiy faollikni rag'batlantiradi.

Navoiy ijodining asosiy maqsadi — komil insonni tarbiyalashdir. Uning fikricha, inson ilmi, axloqli, kamtar va adolatparvar bo'lishi lozim. “Mahbub ul-qulub” asarida Navoiy turli toifadagi insonlar xarakterini tahlil qilib, yaxshi va yomon xulqlarni qiyoslaydi. Bu asar bugungi axloqiy tarbiya uchun muhim qo'llanma vazifasini o'taydi.

Milliy o'zlik — bu millatning o'z tarixini, tilini, madaniyatini, qadriyatlarini anglab, ularga sodiq qolishidir. Alisher Navoiy ana shu milliy o'zlikni shakllantiruvchi eng muhim manbalardan biridir. Navoiy turkiy tilning boy imkoniyatlarini ochib berdi va uni yuksak adabiy til darajasiga ko'tardi. “Muhokamat ul-lug'atayn” asarida u turkiy tilning fors tilidan kam emasligini ilmiy asosda isbotlab berdi. Bu asar orqali:

- ona tiliga hurmat;
- milliy iftixor;
- madaniy mustaqillik tushunchalari mustahkamlanadi.

Bugungi yoshlar uchun bu g'oya ayniqsa muhim, chunki til — milliy o'zlikning asosiy belgilaridan biridir. Navoiy asarlari xalqimizning tarixiy xotirasini saqlab kelayotgan bebaho manbadir. Uning ijodi orqali yoshlar o'z ajdodlarining tafakkuri, dunyoqarashi va ma'naviy darajasini anglaydi. Bu esa milliy o'zlikni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda yoshlarni ma'naviy barkamol, mustaqil fikrlaydigan, vatanparvar shaxs sifatida tarbiyalash davlat va jamiyat oldidagi muhim vazifadir. Bu borada Navoiy merosi katta tarbiyaviy imkoniyatlarga ega. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida Navoiy asarlarini chuqur va tizimli o'rganish orqali yoshlar:

- axloqiy fazilatlarni egallaydi;
- milliy qadriyatlarni anglaydi;
- mustaqil va tanqidiy fikrlashga o'rganadi.

Adabiyot darslari bilan bir qatorda, tarix, ma'naviyat va huquq fanlarida ham Navoiy g'oyalaridan foydalanish samarali natija beradi.

Navoiy ijodini targ'ib etish uchun adabiy kechalar, insholar tanlovi, sahna ko'rinishlari, ilmiy anjumanlar tashkil etilishi yoshlarning ijodiy va intellektual salohiyatini oshiradi. Bu tadbirlar orqali Navoiy merosiga bo'lgan ehtirom mustahkamlanadi. Globallashuv jarayoni bilan birga madaniyatsizlashuv, ma'naviy bo'shliq xavfi ham kuchaymoqda. Bunday sharoitda Navoiy merosi yoshlarni ma'naviy himoya qiluvchi mustahkam qalqon vazifasini bajaradi. Uning asarlaridagi umuminsoniy qadriyatlar yoshlarni yot g'oyalardan asraydi, o'z milliy ildizlariga sodiq bo'lishga undaydi.

Alisher Navoiy merosi — milliy o'zlikni anglash, ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlash va kelajak avlodni barkamol etib tarbiyalashning beqiyos manbaidir. Navoiyga bo'lgan ehtirom — bu faqat tarixga hurmat emas, balki millat kelajagi uchun mas'uliyatdir. Uning asarlarini chuqur o'rganish va ta'lim-tarbiya jarayoniga izchil tatbiq etish orqali yosh avlodda milliy g'urur, vatanparvarlik va ma'naviy yetuklikni shakllantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. **Navoiy, A.** *Xamsa*. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2011.
2. **Navoiy, A.** *Mahbub ul-qulub*. — Toshkent: Fan, 2010.
3. **Navoiy, A.** *Muhokamat ul-lug'atayn*. — Toshkent: O'zbekiston, 2008.
4. **Navoiy, A.** *Lison ut-tayr*. — Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2009.
5. **Karimov, I. A.** *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. **Mirziyoev, Sh. M.** *Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz*. — Toshkent: O'zbekiston, 2017.
7. **Rahmonov, N.** *Alisher Navoiy ijodi va ma'naviyat masalalari*. — Toshkent: Fan, 2012.
8. **Qayumov, A.** *Navoiy va o'zbek adabiy tili taraqqiyoti*. — Toshkent: Universitet, 2005.
9. **Yo'ldoshev, M.** *Ma'naviy tarbiya asoslari*. — Toshkent: O'qituvchi, 2014.
10. **Jo'raev, N.** *O'zbek ma'naviyati va milliy o'zlik masalalari*. — Toshkent: Akademya nashr, 2016.